

Pismo uredništvu/Letter to the editor

RECENZIRANJE, ELEKTRONSKI IN PISNI MEDIJI – IZBOLJŠANJE KAKOVOSTI ALI OMEJITEV POSREDOVANJA INFORMACIJ?

Davorin Dajčman

Oddelek za gastroenterologijo in endoskopijo, Klinični oddelek za interno medicino, Splošna bolnišnica Maribor,
Ljubljanska 5, 2000 Maribor

Uvod

V času vse hitrejšega nastajanja novih informacij in želji po njihovem čim prejšnjem posredovanju ciljni skupini uporabnikov vse bolj izstopa potreba po jasnih merilih ocenjevanja kakovosti in primernosti za objavo. K ponovnemu razmisleku je še posebej pripomogel internet, danes prevladujoči informacijski medij z neomejeno dostopnostjo in pravo poplavo informacij različnih vrst in resničnosti (1, 2). V informatiki se zato čisto poudarja pojav »onesnaženja« podatkovnega »prostora«, s posledičnimi zahtevami po legalnih mehanizmih preprečevanja širjenja neuporabnih, neaktualnih ali celo napačnih informacij. Osnovni namen medicinske publicistike je predstavljanje novih znanstvenih in strokovnih spoznanj, njihovo vrednost pa določata povpraševanje po njihovih vsebinah in citiranje. Kljub hitremu razvoju elektronskih medijev se tudi količina pisnih virov večja, saj so še zmeraj edina legitimna oblika formalne znanstvene in strokovne komunikacije. Avtorstvo objavljenih člankov in urejanje revij ter zbornikov poleg osnovnega poučevalnega namena avtorja(-ev) omogoča formalno osebno akademsko in strokovno priznanje (2–4). Kljub temu pa založništvo tiskanih oblik komuniciranja počasi prehaja v krizo, ker se prispevki vsebinsko zožujejo na komaj prepoznavno tematiko ob običajnem splošnem poznavanju področja, ciljna skupina bralcev v tako majhnem jezikovnem prostoru, kot je slovenski, pa se zmanjša. Možnost prebiranja njihovih elektronskih oblik v medmrežju zmanjšuje potrebo po fizični prisotnosti v obliki zvezka, kar ob nepotrebnih registraciji dodatno zmanjšuje njihov prihodek in s tem ogroža finančni obstoj. Elektronski mediji so neizbežnost moderne informacijske tehnologije in številni znanstveni ter strokovni krogi ne morejo več delovati brez njihove podpore, s čimer se neodvisno od vsebine poraja potreba po spremembi paradigme o obliki legitimnega znanstvenega publiciranja in komuniciranja. Zaradi hitrega razvoja informacijske tehnologije nastajajo tudi nove oblike komunikacije. Tako se danes bolj kot kdajkoli izraža nujnost po dobri recenzijski politiki strokovne publicistike. Recenzijska politika uredništev strokovnih revij je že dolgo prisotna, njen namen v znanstvenem in strokovnem okolju pa je izbiranje prispevkov za objavo na podlagi smernic, kakšni članki so primerni za objavo in komu so namenjeni (2, 5). Prisotnost enotnih smernic recenzijske politike, ustreznost izbira recenzentov in moderna tehnologija so ključni dejavniki dobrega načina posredovanja informacij v prihodnosti. Načrtovanje smernic recenzijske politike v določeni stroki pa je možno le ob jasnih in neodvisnih analizah obstoječih normativov in njihovih primerjavah s svetovnimi standardi. S tako oceno recenzijske politike bomo lahko v finančno podhranjeni medicini na Slovenskem presojali o upravičenosti in neupravičenosti strokovne literature, izdane v našem prostoru (1–6).

Znanstveno in strokovno komuniciranje ter recenzija

Sistem znanstvenega komuniciranja in informiranja ne more biti ploden, če ni podprt z organiziranim sistemom objavljanja raziskovalnih rezultatov in strokovnih spoznanj. Če takšnega organiziranega objavljanja v znanstvenih in strokovnih revijah ni, ni možen razvoj in strokovno napredovanje na področju določenega znanstvenega področja. Osrednje mesto v formalnem komuniciranju v znanosti imajo revije, zborniki, tehnična poročila in knjige. V odnosu do medijev za publiciranje in do druge informacijske tehnologije so pisci strokovne in znanstvene literature njihovi uporabniki. Kot socialna struktura temeljita znanost in stroka na velikanski zgradbi konvencij in posebni geometriji položajev, odnosov in interakcij med ključnimi igralci v publiciranju in komuniciranju. Konvencije se nanašajo na terminologijo, klasifikacijo, taksonomijo in nomenklaturu (sistematiko) oz. na pisave, jezike, ime, simbole ali okrajšave (5, 7–9). Obstajajo splošne konvencije, ki veljajo za vse znanstvene ali strokovne discipline, in posebne konvencije za posamezno disciplino ali skupino disciplin. V znanstvenem in strokovnem publiciranju imajo sorazmerno največji pomen konvencije o pripravi člankov za objavo v časopisih. Tudi sprememba tehnologije publiciranja in komuniciranja ne bo spremenila npr. zgradbe konvencij in temeljnih epistemoloških in etičnih načel, če hočeta znanost in stroka ohraniti svojo identiteto. Vendar pa že spremeniata oblike, slog ter socialne odnose v publiciranju in komuniciranju (1, 7, 10).

V prizadevanju obdržati in izboljšati kakovost znanstvene in strokovne komunikacije leži moč založništva v dobrem nadzoru kakovosti. Izbira najboljših vsebin in zavrnitev tistih, ki ne dosegajo določenih standardov, so predpogoj za dober in v znanstvenih in strokovnih krogih cenjen naslov. Zaradi tega opravljajo izbor (recenzijo) med vsebinami po navadi znanstveniki in strokovnjaki, ki so že objavili veliko člankov in so priznani na svojem področju. Recenzija pa v današnjem času doživlja tudi mnogo kritik, saj se avtorji člankov pritožujejo, da so recenzenti preveč konzervativni (2, 10, 11). Članki, ki opisujejo ustaljene poglede na določeno temo ali predstavljajo v splošnem nove vsebine, so neredko zavrnjeni. Povsem jasno je, da recenzenti opravljajo pomembno nalogo, saj v člankih opazijo pomanjkljivosti, ki jih avtor ne, napake, ki bi lahko avtorja celo osmešile, če bi ostale. Recenzijsko delo je po navadi zelo nevhvalno. Prebiranje znanstvenih referatov vzame veliko časa, prav tako jih je potrebno primerno oceniti, avtorji tekstov pa za to večkrat sploh niso hvaležni. Morda je včasih povezano z lastnimi interesi recenzentov, toda v končni fazi je recenziranje še vedno boljše kot to, da bi objavljali kar vse članke, pa naj bi bili kakršni koli. Običajno se pre-

verja, ali so podatki točni, ali so vse navedbe pravilne in ali vsebina morda ni preveč »protislovna«. Kriteriji so različni in so odvisni od urednikov. Pri tiskanih publikacijah ima po navadi vsaka revija svojo ustaljeno skupino recenzentov (5, 9, 12).

Recenzije pri tradicionalnih serijskih publikacijah z mednarodnim ugledom izvajajo uveljavljeni znanstveniki z določenega področja, ki so že sami objavili veliko število člankov, nekoliko manj strožja pa so merila v ožjih okoljih (npr. slovenski jezikovni prostor). Če v manjših okoljih ni organiziranega objavljanja v domačih znanstvenih in strokovnih revijah, ni možen razvoj in strokovno napredovanje na področju določenega področja. To velja tudi za medicinske revije in zbornike, ki ne objavljajo v angleščini, saj imajo pomembno funkcijo v razvoju določenih strok v svojem jezikovnem prostoru in s tem omogočajo večjo dostopnost strokovnih vsebin določenemu krogu strokovnjakov, četudi je njihovo število majhno. V zadnjem času vse bolj pogosto tudi domače strokovne publikacije izhajajo deloma ali v celoti v t. i. »tehnični« angleščini, kar je posledica želje po uveljavitvi v mednarodnem znanstvenem in strokovnem prostoru. Pojav je še posebej razumljiv v medicini, kjer se je v jezikoslovnem smislu že omenjena »tehnična« angleščina povsem uveljavila, znanje in strokovnost pa sta odvisna od pretoka iz tujine (4, 6, 7-14).

Za uspešno znanstveno in strokovno komunikacijo je pomembna tudi hitrost pretoka kakovostnih informacij. Bralci s tistih področij znanosti in stroke, kjer je čas ključnega pomena, želijo čim hitrejši dostop do člankov in nočejo čakati na uradni izid članka bodisi v tiskani bodisi v elektronski obliki. Čas objavljanja prispevkov se močno razlikuje od revije do revije. Ločimo dva bistvena dela tega procesa: (a) strokovni recenzijski pregled predloženih rokopisov ter (b) samo produkcijsko delo založnikov ter njihovih sodelavcev. Večina založnikov se trudi zmanjšati predvsem čas produkcije prispevkov, medtem ko ostaja čas recenzijskega procesa bolj ali manj nespremenjen. Recenzije so večinoma intelektualni postopki: recenzent mora prebrati in kritično oceniti članek, avtor pa ga mora ustrezno popraviti; pri tem se lahko ta postopek večkrat ponovi (9, 11, 13, 14). Čas, ki ga v tem procesu lahko pridobimo, je le čas prenosa dokumenta med recenzentom in avtorjem, ki pa skorajda ne vpliva na celoten čas izdajanja. Čas objave lahko zmanjšamo tudi tako, da članek izide v elektronski obliki takoj, ko je uredniški in recenzijski postopek zaključen in avtor vnese popravke. Pri tem so online elektronske publikacije na internetu nov dinamični informacijski objekt, ki se precej razlikujejo od publikacij, tiskanih na papirju, prav po hitrosti dostopnosti. Zato se danes znanstveni in strokovni krogi soočajo z elektronsko revolucijo, ki jih postavlja pred izziv, da sprejmejo spremembe načina formalnega sporazumevanja in se jim prilagodijo ali pa končajo na stranskem tiru. S prehodom na elektronsko komunikacijo med avtorji, uredništvu in recenzenti se občutno pospeši proces med prejemom prispevka in njegovo objavo, kar lahko opazimo že pri nekaterih priznanih slovenskih medicinskih publikacijah. Ta nova komunikacijska tehnologija je postala zelo uporaben in pomemben izobraževalni pripomoček. V tem času še poteka intenzivno iskanje najustreznejšega jezika za učinkovito izmenjavo informacij na internetu. Medtem pa so tudi najbolj konvencionalne oblike posredovanja informacij, kot so časopisi, revije in knjige, že pridobile svoje mesto v tem virtualnem okolju (1, 3, 15, 16). Osnovne internetne aplikacije, kot so elektronska pošta, diskusijske skupine, kopiranje datotek, brskanje po svetovnem spletu (www), so pridobile močne multimedijske možnosti. Med vsemi omenjenimi aplikacijami se zdi prav svetovni splet kot neomejena knjiga. Internetna stran je osnovna enota informacije in hkrati zagotavlja povezave z drugimi stranmi istega direktorija ali pa se povezuje z drugimi zunanji stranmi in domenami. Nova avdio- in vi-

deotehnologija nam omogoča zbiranje, obnavljanje in izmenjavanje najrazličnejših informacij na tako enostaven in učinkovit način, kot nam to omogoča neposredna komunikacija. Ker pa lahko že prav vsakdo objavlja na spletu (on-line), bodo morale elektronske publikacije biti pod nadzorom novih recenzijskih konceptov. Avtorji, uredniki in recenzenti pa bodo prisiljeni prilagoditi se uporabi nove informacijske tehnologije. Zaradi množičnosti informacij na internetu se moramo naučiti, da vedno upoštevamo izvor posameznega dokumenta in se glede na to odločiti, ali je njegova vsebina resnična ali ne. Internet nesporno zagotavlja le večjo dostopnost in ažurnost dokumentov (3, 16). Zato je npr. treba vsak podatek, predstavljen na spletnih straneh, skrbno pretehtati in ga primerjati še s tistim, kar pravijo druge strani (najbolje online oblike priznanih revij, zbornikov ali učbenikov). V splošnem je na internetu recenzijski sistem zelo šibek, saj lahko nanj pravzaprav vsakdo da karkoli hoče. Predvideva se, da bodo znanstveniki in strokovnjaki še pogostejše posegali po tistih informacijah, ki so predstavljene v netiskanih oblikah (npr. vizualizacije, interaktivne vsebine ipd.), zato lahko pričakujemo tudi spremembo na področju formalne vrednosti elektronskih oblik informacij (1, 3, 9, 17).

Možnosti ocenjevanja recenzijske politike

Znanstvene in strokovne revije sodijo med formalne komunikacije v znanosti, medtem ko je internet prostor predvsem za neformalne oblike znanstvenega komuniciranja (razen »on-line« dostopi do revij) (1). Ključne lastnosti strokovnih publikacij, ki določajo njihovo vrednost, so kakovost ter aktualnost vsebine, delež med znanstveno in strokovno vsebino, doseganje bibliografskih in tehničnih standardov in indeksiranost v podatkovnih bazah (3, 18). V prvi fazi zgovorni položaj strokovne publikacije na kakovostni lestvici določa že njeno standardizirano ovrednotenje v različnih sistemih indeksiranja. Glede na izpolnjevanje vsebinskih, bibliografskih in tehničnih standardov so publikacije razvrščene v štiri razrede:

- I. revije, katerih članke indeksirajo zbirke SCI (Science Citation Index), SSCI (Social Science Citation Index), A&HCI;
- II. revije zunaj SCI, ki jih vključuje CC (Current Contents);
- III. revije zunaj SCI in CC, ki so vključene v relevantne mednarodne baze;
- IV. vse druge revije.

Podatke o tem zbirajo tudi državni organi, zadolženi za znanost in šolstvo, odigrajo pa pomembno vlogo pri določanju višine državnih subvencij za izdajo določene publikacije (11, 13-15, 19).

Razmerje med znanstveno in strokovno vsebino se določi glede na delež znanstvene vsebine (število znanstvenih prispevkov proti vsoti znanstvenih in strokovnih), kar omogočajo podatki iz sistema Cobiss tako, da se po posameznih znanstvenih področjih kot znanstveni prispevki upoštevajo prispevki s tipološkimi oznakami 1.01, 1.02, 1.03, kot strokovni prispevki pa s tipološko oznako 1.04 (metoda Ministrstva za šolstvo, znanost in šport RS – doslej/ministrstvu sta po novem ločeni) (19, 20).

Bibliografski in tehnični podatki razvrščajo publikacije v tri osnovne razrede:

- upoštevana in izpolnjena je velika večina bibliografskih in tehničnih standardov;
- upoštevana je manjšina pomembnih bibliografskih in tehničnih standardov;
- prevelika in nedopustna odstopanja od bibliografskih in tehničnih standardov (npr. ni abstraktov, revija ne izhaja redno, ni navodil avtorjem, nedosledna katalogizacija prispevkov, ne dovolj izčrpen impresum) (3, 5, 19-23).

Do sedaj opisani mehanizmi omogočajo objektivno oceno publikacij na podlagi obstoječih standardov založništva znanstvene in strokovne literature. Naslednji korak pa je vrednotenje njihove vsebine, kar lahko opravi le neodvisna ekspertna skupina strokovnjakov, najbolje v okviru državnih ali univerzitetnih institucij ali strokovnih forumov. Oceno je možno podati na osnovi naslednjih vsebinskih lastnosti:

1. kakovost vsebine objavljenih člankov;
2. pomen za stroko (področje ali podpodročje) in osrednjost vsebine, če je znanstveno področje publikacije določeno;
3. pomen dvojezične ali samo tujejezične izdaje;
4. ustreznost obsega periodične publikacije;
5. posebna skrb za prvo objavo izsledkov novih slovenskih doktorjev znanosti v periodičnem tisku;
6. navzočnost na internetu (abstrakti in/ali vsaj kazalo) (8, 13, 15, 23).

Po teh merilih pridobljene ocene znanstvene in strokovne literature zanesljivo zrcalijo lastnosti recenzijske politike uredništva revije ali strokovnih odborov srečanj in zato pričajo o njeni kakovosti. Še natančnejše podatke dajejo bibliometrične metode obdelave revij, ki se razlikujejo v tem, da poskušajo lastnosti oz. značilnosti določene revije meriti s kvantitativnimi merili. Bibliometrija daje podatke o različnih vidikih objavljenih besedil, običajno rezultatov raziskovalnega dela. Praviloma ne dajejo ocen, temveč le pripravljajo podatke, na osnovi katerih lahko uredniki ali drugi strokovnjaki s področja, ki ga pokrivajo publikacije, sprejmejo svoje ocene. Veliko je tudi bibliometričnih analiz, ki se ukvarjajo s posameznimi revijami. Revije običajno same želijo kvantitativne podatke o sebi oz. o objavljenih člankih. Veliko revij redno objavlja bibliometrične analize svoje vsebine, s katerimi želi s kvantitativnimi podatki zvedeti in povedati nekaj več o svojem delu (5). Analize običajno opravljajo bibliotekarski in drugi informacijski strokovnjaki, vključijo pa naslednje vidike:

- a) analizo po avtorjih,
- b) analizo po naslovih izbranih člankov,
- c) analizo citiranosti posameznih avtorjev,
- č) analizo jezika citiranih publikacij,
- d) analizo virov referenc,
- e) analizo starosti referenc,
- f) opremljenost člankov z grafi, shemami in razpredelnici, itd. (5, 8, 13, 16, 22).

Naslednja oblika je vrednotenje recenzentskih storitev in njihovo izvajanje v različnih publikacijah pripadajoče stroke v določenem družbenem prostoru. Zagotovo je analizi najtežje dostopna, saj uredništva običajno varujejo imena svojih zunanjih recenzentov zaradi preprečevanja morebitnih subjektivnih razmerij med avtorji in recenzenti. Profesija recenzentov naj bo identična stroki, ki jo pokriva določena znanstvena revija. Delovati morajo kot znanstveniki, ki so že objavili veliko člankov in so priznani v svoji stroki. Največ o recenzentovem delu pove analiza njegovih komentarjev, priporočenih popravkov in utemeljitev morebitne zavrnitve prispevkov. Izogniti se je potrebno konzervativnosti recenzentov, prepoznati njihovo morebitno subjektivno naklonjenost določeni tematiki, še bolj avtorju, v znanosti ali stroki ter vrednotiti hitrost in količino njihovega recenzentstva (11, 14, 24). Med kazalce recenzentove usposobljenosti vsebinske analize pregledane vsebine spadajo prepoznavanje:

- a) znanstvene ali strokovne pomembnosti teme,
- b) aktualnost teoretičnih izhodišč tematike,
- c) metodološka primernost v primeru študije ali upoštevanje veljavnih mednarodnih ali domačih smernic v primeru strokovnega prispevka,
- č) izvedljivost ali uporabnost vsebine,
- d) pravilnost raziskovalne infrastrukture oziroma upoštevanja predpisov in zakonov.

Dobrodošle so izkušnje z vzporednim recenzentstvom, ki pa jih je možno pridobiti le z navzkrižnimi primerjavami ocen iste vsebine s strani različnih ocenjevalcev, česar se poslužujejo kakovostne mednarodne revije, ki si to lahko tudi privoščijo. Tudi interakcija med avtorjem in bralci (odprt način recenzije, izbris anonimnosti, pisni odgovori drugih znanstvenikov ali komentarji uredništva) lahko pričajo o ustreznosti ali neustreznosti izbrane vsebine. Recenzentove izkušnje večajo tudi bralci s svojimi komentarji in pripombami, ki usmerjajo avtorje k popravku vsebine ali novih izdaj (9, 14, 18, 21–23).

Zaključki

Dosledno izvajanje stroge politike recenziranja in njenega nadzora med slovenskimi medicinskimi publikacijami lahko zanesljivo prispeva k izboljšanju števila kakovostnih vsebin in prepreči nepotrebno prepisovanje strokovnih besedil iz »tehnične« angleščine, ki jo večinoma razumemo vsi aktivni zdravniki ne glede na znanstvene ali strokovne interese (1, 4, 6). Četudi imamo pri nas na medicinskem področju manj znanstvenih publikacij in veliko več strokovnih zbornikov, lahko ugotovimo, da v strokovnih prispevkih domači avtorji poleg novosti v stroki opisujejo tudi svoje izkušnje, povezane z njimi, kar tej obliki zbornikov občutno poveča veljavo tako v strokovnem kot v izobraževalnem smislu. Zavedati se moramo, da je že aktualizacija medicinske stroke na Slovenskem obsežno poslanstvo, ob tem pa razvijanje lastnega slovenskega medicinskega znanja zajeten intelektualni, finančni in prepogosto strateški, če ne kar politični projekt.

Poostritev recenzijskega nadzora zagotovo zahteva formalizacijo v nekom odboru ali komisiji, katerega naloga bi morda spominjala na cenzuriranje, za kar se k sreči še nihče ne zavzema. Še najbolj formalne so komisije na resornem ministrstvu, kamor so naslovljene prošnje za finančno subvencioniranje publikacij s strani države in so jasna posledica nesorazmerja med zmoglostmi in željami. Bistveno večji problem naših publikacij je majhna obremenitev njihovih redakcij (angl. editorial board article load), kajti zdravnikov in medicinskih raziskovalcev, ki pišejo, ni veliko. Znanstvene in strokovne publikacije so osnovni produkt raziskovalnega dela ter modernizacije medicine kot stroke. Zato je njihova kakovost in tudi številčnost mera opravljenega dela in zanimanja za razvoj stroke v splošnem. Njihove vloge v formalnem akademskem uveljavljanju posameznika ne moremo spregledati, ker drugačnih načinov predstavljanja svojega dela poleg aktivnega sodelovanja na strokovnih srečanjih nimamo (13, 16, 23). Vsakdo, ki se je samokritično preizkusil v avtorstvu, urejanju ali celo recenziranju, si s tem pridobi nove izkušnje, ki mu omogočajo zorenje v uspešnega raziskovalca, dobrega strokovnjaka in jezikovno bogatega pisca. Prav publikacije v ožjem življenjskem in jezikovnem prostoru lahko s svojo večjo prepustnostjo pripomorejo h kaljenju dobrih in mednarodno priznanih vsebin v prihodnje. S tega vidika torej ni bistveno vprašanje količine samih revij ali zbornikov, ampak predvsem prisotnost zanimanja in spodbujanja k publikiranju lastnih strokovnih in znanstvenih spoznanj, pri čemer pa imajo prav mlajši raziskovalci in strokovnjaki več možnosti na domačem terenu, kjer si lahko naberejo potrebne izkušnje za globalni prostor. Ker je založništvo vezano na brezkončen boj za denar, država pa nima »zlatih rezerv«, se večja števila publikacij, katerih izdaje so omogočili različni donatorji iz poslovnega sveta. Dokler bomo v naših strokovnih in znanstvenih publikacijah znali razmejiti med neodvisno vsebino in vplivi kapitala, bomo lahko veseli vsakega novega izida periodične publikacije ali zbornika o medicini in njenih problemih.

Zahvaljujem se profesorjema B. D. Vodušku in P. Poredošu za čudovita izhodišča v razpravo o medicinski publicistiki na Slovenskem v 11. številki 73. letnika Zdravniškega vestnika (nov. 2004), ki me je dodatno vzpodbudila k pričujočemu razmišljanju (25, 26).

Literatura

1. Lukan M, Vovk A. Recenzijska politika digitalnih knjižnic. [Seminarska naloga.] Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo; 2002.
2. Južnič P, Sturges Paul. Public internet access in libraries and information services. *Knjižnica* 2003; 47: 187–90.
3. Adamič Š, Nekrep FV. Elektronska periodika – je danes že jutri? *Raziskovalec* 2000; 30: 74–5.
4. Mali F. Bibliometrična analiza rezultatov znanstvenikov v Sloveniji. *Teorija in praksa* 1996; 33: 956–70.
5. Južnič P. Kaj merimo z bibliometričnimi metodami in kaj ne bi smeli. *Teorija in praksa* 1997; 34: 71–83.
6. Lawrence PA. The politics of publications. *Nature* 2003; 422: 259–61.
7. Dornik E, Adamič Š. Kategorizacija znanstvenih člankov: spremembe in posledice. *Zdrav Vestn* 2004; 73: 615–6.
8. Južnič P. Metodološka osnova analize citiranosti in njena uporaba v Sloveniji [Doktorska disertacija]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta; 1999.
9. Hojat M, Gonnella JS, Caellegh AS. Impartial judgment by the »gatekeepers« of science: Fallibility and accountability in the peer review process. *Adv Health Sci Educ Theory Pract* 2003; 8: 75–96.
10. Musek M, Oven M, Južnič P. Ten years of the journal radiology and oncology: some bibliometric evaluation. *Radiology and oncology* 2003; 37: 141–53.
11. Callahan ML, Baxt WG, Waeckerle JF, Wears RL. Reliability of editor's subjective quality ratings of peer reviews of manuscripts. *JAMA* 1998; 280: 229–31.
12. Jefferson T, Alderson P, Wager E, Davidoff F. Effects of editorial peer review: a systematic review. *JAMA* 2002; 287: 2784–6.
13. Musek M, Južnič P. Kdo pa bere to revijo? Kazalci, ki odločajo o odpovedovanju/naročanju periodičnih publikacij na papirnem mediju v specialnih in visokošolskih knjižnicah, s posebnim ozirom na slovenski biomedicinski krog. (Diplomsko delo). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta; 2002.
14. Van Rooyen S, Godlee F, Evans S, Smith R, Black N. Effects of blinding and unmasking on the quality of peer review: a randomized trial. *JAMA* 1998; 280: 234–7.
15. Turcotte C, Drolet P, Girard M. Study design, originality and overall consistency influence acceptance or rejection of manuscripts submitted to the journal. *Can J Anaesth* 2004; 51: 549–56.
16. Adamič Š. Znanstvene publikacije v biomedicini. *Raziskovalec* 1998; 28: 60–3.
17. Callahan ML, Knopp RK, Gallagher EJ. Effects of written feedback by editors on quality of peer reviews: two randomized trials. *JAMA* 2002; 287: 2781–3.
18. Caveman A. The invited review? Or, my field, from my standpoint, written by me, using only my data and my ideas, and citing only my publications. *J Cell Sci* 2000; 113: 3125–6.
19. Šercar T, Oštir B, Rogina A. Ali gre za spremembo paradigme znanstvenega komuniciranja? Primer elektronskih znanstvenih časopisov s področja informacijske znanosti in knjižničarstva. *COBISS obvestila* 1999; 3: 18–32.
20. Šercar T. Kritika kritike teorij informacijske družbe. *COBISS obvestila* 2001; 6: 29–43.
21. Marusić A, Lukić IK, Marusić M, McNamee D, Sharp D, Horton R. Peer review in a small and a big medical journal: case study of the Croatian Medical Journal and the Lancet. *Croat Med J* 2002; 43: 286–9.
22. Abdou A. Aspects of quality in biomedical journals. *Saudi Med* 2004; 25: S43–4.
23. Schulmann K, Sulmasy DP, Roney D. Ethics, economics, and the publications policies of major medical journals. *JAMA* 1994; 272: 154–6.
24. Charlton BG. Conflicts of interest in medical science: peer usage, peer review and 'CoI' consultancy. *Med Hypotheses* 2004; 63: 181–6.
25. Vodušek DB. Slovenske medicinske revije – premalo ali preveč? *Zdrav Vestn* 2004; 73: 797.
26. Poredoš P. Medicinske strokovne revije – medij za posredovanje strokovnih informacij ali za osebno uveljavitev. *Zdrav Vestn* 2004; 73: 799–800.